

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ชนกลุ่มน้อยกับสถานภาพพลเมืองและสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณีชาวเลชุมชนบ้านแหลมตึกแก จังหวัดภูเก็ต” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและให้ข้อเสนอแนะผลการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของชนกลุ่มน้อยที่ศึกษา

ชาวเล หมู่ที่ 4 ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มีประชากรจำนวน 1,330 คน เป็นผู้ชาย 695 คน และเป็นผู้หญิง 635 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง มีฐานะยากจน ประชากรวัยทำงานมากกว่าประชากรวัยเด็กและวัยชราารวมกัน แสดงว่าการประกอบอาชีพเพื่อหาเงินช่วยเหลือครอบครัวมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 การรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของชาวเลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านการรักษาจารีตประเพณี ที่อยู่อาศัย นโยบายเกี่ยวกับที่ดิน และการดูแลสิ่งแวดล้อมในชีวิต

จากผลการศึกษาชาวเลยังคงรักษารูปแบบจารีตประเพณีส่วนใหญ่ของตนเองไว้ โดยชาวเลมีสิทธิที่จะปฏิบัติจารีตประเพณีของตนเองได้โดยอิสระตราบเท่าที่การปฏิบัติเหล่านั้นไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ส่วนในด้านที่อยู่อาศัยนั้น ชาวเลมีอิสระในการปลูกสร้างบ้านแบบใดก็ได้โดยมิได้ถูกบังคับหรือขัดขวางจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีที่ดินชาวเลยังคงอาศัยที่ดินของเอกชนอยู่ ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ในขณะนี้ภาครัฐกำลังดำเนินการเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหานี้อยู่ ด้านสิ่งแวดล้อมภาครัฐได้จัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับชาวเลเช่นเดียวกับคนไทยอื่น ๆ โดยภาพรวมภาครัฐปฏิบัติต่อชาวเลทั้งที่เป็นพลเมืองไทยและไม่ได้เป็นพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ที่เกาะสิเหร่ในลักษณะเดียวกัน ยกเว้นสิทธิการใช้บริการของรัฐเฉพาะบุคคลชาวเลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทยจะไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ อย่างไรก็ตามด้วยความค้อยกว่าทางฐานะเศรษฐกิจและความรู้ ชาวเลทั้งที่เป็นพลเมืองไทยและไม่ได้เป็นพลเมืองไทยยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่รัฐจัดให้ครบสมบูรณ์

จากผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชาวเล อันประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา สำนักงานที่ดินจังหวัดภูเก็ต ประมงจังหวัดภูเก็ต อำเภอเมือง กองกำกับการตำรวจจังหวัดภูเก็ต สถานีอนามัยเกาะสิเหร่ และโรงเรียนเกาะสิเหร่ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา ได้จัดสาธารณูปโภค และจัดให้บริการด้านอื่น ๆ แก่ชาวเล เช่นเดียวกับคนทั่วไป ตามสิทธิที่พลเมืองไทยควรได้รับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่เลือกว่าชาวเล คนนั้นเป็นพลเมืองไทยหรือไม่ เช่นเดียวกับดินจังหวัดและประมงจังหวัด

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ชาวเลเช่นเดียวกับ คนไทยทั่วไป ให้การรักษาแก่ชาวเลทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติว่าเป็นพลเมืองไทยหรือไม่ได้เป็น พลเมืองไทย แต่ชาวเลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทยจะไม่สามารถใช้สิทธิประกันสุขภาพได้ ปัจจุบัน ชาวเลยังมีปัญหาด้านสุขอนามัยอยู่ เนื่องจากชาวเลส่วนใหญ่จะอาศัยรวมกันเฉพาะในกลุ่มชาวเล ที่อยู่อาศัยไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ขาดการออกกำลังกายเนื่องจากขาดความรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานด้านสาธารณสุขต้องเข้าไปให้ความรู้ เตือนภัยสุขภาพและแนะนำแนวทางการดูแลสุขภาพแก่ชาวเล จนชาวเลสามารถรับสิทธิตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ชาวเลมีอยู่ได้

โรงเรียน ให้การศึกษาแก่ชาวเลเท่าเทียมกับคนไทยอื่นๆ ชาวเลที่เป็น พลเมืองไทยและชาวเลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทยสามารถเข้าเรียนที่โรงเรียนเกาะสิเหร่ได้ และ โรงเรียนยังจัดสรรทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ยากจนทุกคน โดยไม่เลือกว่าเป็นคนไทยทั่วไป เป็นชาวเลที่เป็นพลเมืองไทยหรือชาวเลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทย กรณีชาวเลที่ไม่ได้เป็น พลเมืองไทยเมื่อเรียนจบตามหลักสูตรแล้วโรงเรียนจะเก็บหลักฐานการเรียนไว้ให้ แต่ไม่ออก ใบรับรองการจบการศึกษาให้จนกว่านักเรียนคนนี้จะมียศประจำตัวประชาชน นักเรียนชาวเลจะ ออกกลางคันมากกว่านักเรียนคนไทยอื่นๆ เพราะผู้ปกครองของนักเรียนชาวเลไม่เห็นความสำคัญ ของการศึกษา ดังนั้นครูควรจะให้ความรู้แก่นักเรียนและผู้ปกครองจนสามารถรับสิทธิทางการศึกษา ได้ตามสิทธิ

ตอนที่ 3 การแสดงสิทธิ หน้าที่ และสำนึกทางการเมืองของชาวเลในฐานะพลเมืองไทย

การแสดงหน้าที่ของชาวเลในฐานะพลเมืองไทย ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ชาวเลที่มีสิทธิเลือกตั้งจะออกไปใช้สิทธิกันเกือบทุกคนทุกครั้งด้วยเข้าใจว่าตัวแทนในระดับต่างๆ นั้น จะเป็นผู้เข้ามาช่วยเหลือชาวเลในทุกๆ ด้าน กรณีการเสียภาษี ชาวเลแหลมตึกแกมมีรายได้ไม่ถึง เกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี จึงไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ กรณีรับราชการทหารพบว่าชาวเลได้รับการยกเว้น ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 45 ที่ให้บุคคลซึ่งไม่มีคุณวุฒิที่จะเป็นทหารได้ ในปัจจุบันมีชาวเลบางคน คิดว่าการรับราชการทหารเป็นสิ่งที่ดี โดยสิทธิหากชาวเลคนใดต้องการจะเป็นทหารก็สามารถยื่น ความจำนงเข้ารับคัดเลือกเป็นทหารได้

ด้านความสำคัญทางการเมืองนั้นชาวเลส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญกับการเมือง แต่จะมีชาวเลบางส่วนที่จับกลุ่มคุยกันในเรื่องการเมือง นโยบายของรัฐบาล หรือพรรคการเมือง บุคคลทางการเมืองที่ชื่นชอบ ข้อมูลส่วนใหญ่จะได้มาจากโทรทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองเฉพาะเรื่อง มีการแสดงออกทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสนใจนโยบายของรัฐ แต่ระดับความเข้าใจต่อสิทธิและหน้าที่พลเมือง การแสดงออกทางการเมืองตามระบอบการปกครองยังอยู่ในระดับที่ต้องให้ความรู้เพิ่มเพื่อพัฒนาให้ชาวเลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบการเมืองการปกครอง สิทธิหน้าที่พลเมือง และสำนึกทางการเมืองที่ถูกต้องต่อไป

ชนกลุ่มน้อย “ชาวเล” หรือ “ชาวไทยใหม่” ดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางการปิดล้อมของกระแสนิยม และการแข่งขันอย่างรุนแรง สิทธิขั้นพื้นฐานทำหน้าที่ปกป้องคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย ความด้อยค่าทางด้านฐานะทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ จนไม่สามารถเอาชนะอุปสรรคได้ด้วยตนเอง อย่างชาวเลแหลมตึกแก่ให้สามารถอยู่รอดจากการข่มเหงหรือทำร้ายจากคนที่เหนือกว่า ป้องกันการสูญเสียสิทธิในการดำรงชีพและสิทธิในความปลอดภัยมั่นคงแห่งการดำรงชีวิต ให้สามารถดำรงชีพในฐานมนุษย์อยู่ในสังคม จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องเข้าไปคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้แก่ชาวเล รัฐควรดำเนินนโยบายการแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยด้วยวิธีการผสมกลมกลืน เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกในสังคม รัฐควรคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของชาวเลอย่างจริงจัง วางรากฐานความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศ นำไปสู่การรับรอง คุ้มครองและส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ และสำนึกทางการเมืองของชาวเลในฐานะพลเมืองไทย รวมทั้งสถานะด้านสิทธิมนุษยชนของชาวเลให้เป็นไปตามปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ชาวเลดำรงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองไทยหรือชนชาวไทยได้อย่างเต็มภาคภูมิ และเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 กรณีชาวเลที่เป็นพลเมืองไทย

2.1.1 องค์การบริหารส่วนตำบลรัชฎา ควรส่งเจ้าหน้าที่ลงไปให้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างบ้านที่ถูกสุขลักษณะ เช่นทุกบ้านต้องมีห้องน้ำ ห้องส้วม

2.1.2 ที่ดินจังหวัดภูเก็ต ควรให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ดินและให้คำแนะนำชาวเลไปร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่ง ให้ที่ดินที่ใช้เป็นทางเดินไปฝั่งศพเป็นภาระจำยอม

2.1.3 สาธารณะสุขจังหวัดภูเก็ตและอนามัยรพช. ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย โภชนาการ ที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ และการดูแลสุขภาพเบื้องต้น

2.1.4 ประมงจังหวัดภูเก็ต ควรจัดประชุมร่วมกับทรัพยากรจังหวัดภูเก็ตเพื่อให้ความรู้กับชาวเลทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ควรมีนโยบายจัดให้มีการสอนชดเชยให้กับนักเรียนชาวเลที่หยุดไปประกอบพิธีกรรมตามประเพณี

2.1.6 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ควรทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนชาวเล พร้อมกับให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

2.1.7 ขนส่งจังหวัดภูเก็ต ควรจัดเจ้าหน้าที่ลงไปให้ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรในหมู่บ้าน

2.1.8 ขนส่งจังหวัดภูเก็ต ควรจัดเจ้าหน้าที่ลงไปจัดสอบเพื่อใบอนุญาตขับขี่เคลื่อนที่ลงสู่หมู่บ้าน

2.1.9 ขนส่งจังหวัดภูเก็ต ควรนำวิธีการสอบแบบถามตอบ หรือใช้สัญลักษณ์กับชาวเล

2.1.10 สัสดีอำเภอเมือง ควรลงไปให้ความรู้เรื่องสิทธิในการเข้ารับราชการทหาร

2.2 ชาวเลที่ไม่เป็นพลเมืองไทย

2.2.1 นายอำเภอเมือง ควรเร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ปกครองตรวจสอบสถานภาพความเป็นพลเมืองของชาวเล

2.2.2 เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอเมือง พิจารณาสถานภาพความเป็นพลเมืองของชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน

2.2.3 เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอเมือง ควรดำเนินการออกบัตรประชาชนให้กับชาวเลที่ยังไม่เป็นพลเมืองในกรณีที่พิสูจน์สถานภาพแล้วมีข้อมูลยืนยันชัดเจน

2.2.4 เจ้าหน้าที่ปกครองอำเภอเมือง ควรขึ้นทะเบียนชาวเลที่ไม่สามารถพิสูจน์สถานภาพความเป็นพลเมืองไทยได้ และดำเนินการแก้ปัญหาโดยให้มีบัตรต่างด้าว

2.2.5 โรงเรียนเกาะสิเหร่ ควรออกใบรับรองการเรียนให้กับนักเรียนที่จบการศึกษาตามหลักสูตร

2.3 ประเด็นที่ควรศึกษาในลำดับถัดไป

2.3.1 มาตรฐานการใช้กฎหมายระหว่างหน่วยงานที่ทับซ้อนและขัดแย้งกัน เช่น การทำประมงชายฝั่ง มีการบังคับใช้กฎหมายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทับซ้อนกับกฎหมายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.3.2 สิทธิและการใช้สิทธิของชาวเลที่ไม่ได้เป็นพลเมืองไทยในฐานะมนุษย์

2.3.3 การทำแผนแม่บทชุมชนของชาวเลเกาะสิเหร่